

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางดนตรีหน้าที่ทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงของการขับถ้อยของชาวไทลื้อ อำเภอเชียงคำและอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่าขับถ้อย เป็นศิลปะการขับร้อง ในลักษณะวรรณกรรมผสมดนตรี ประกอบด้วย ผู้ขับร้องที่เรียกว่า “ช่างขับ” และผู้บรรเลงดนตรีที่เรียกว่า “ช่างปี่” รูปแบบในการแสดงขับถ้อยเริ่มจาก การฟายครุหรือไหว้ครุ จากนั้นช่างปี่และช่างขับจะเกริ่นนำเข้าสู่บทขับ ช่างขับจะเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เป็นทำนอง โดยมีการบรรเลงทำนองคลอไปจนจบเพลง ช่างขับจะหยุดพักช่วงสั้น ๆ เป็นครั้งคราว แต่ช่างปี่จะบรรเลงอยู่ตลอดเวลา

ระบบเสียงของปี่ลื้อ มี 9 เสียง ไม่เท่ากัน แต่ทำนองที่ใช้ในการขับ มี 5 เสียง ระยะห่างระหว่างเสียง คือ 276, 219, 125 และ 200 เซ็นต์ ตามลำดับ

คำขับในแต่ละบทมีจำนวนคำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน การสัมผัสสัมผัสระหว่างวรรคหรือระหว่างบท จะใช้คำพ้องรูปและพ้องเสียง สัมผัสส่วนใหญ่จะสัมผัสสัมผัสจากคำท้ายของวรรคต้นไปยังคำหนึ่งคำใดในวรรคต่อไป หรือบางวรรคอาจไม่มีสัมผัสเลย และไม่มีการบังคับเอก โท

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีพบว่า ทำนองของปี่ลื้อเป็นแบบ Progressive มีผิวพรรณ (Texture) เป็นประเภททำนองเดี่ยว (Monophony) โครงสร้างบทเพลง (Form) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ท่อนนำ ท่อนทำนองเพลง และท่อนจบ กลุ่มเสียง (Mode) ที่ใช้เป็นระบบ 5 เสียง (Pentatonic) แบบไทลื้อ มีช่วงกว้างของเสียง (Range) เท่ากับ 820 เซ็นต์ กระบวนจังหวะ (Rhythm pattern) ของแต่ละบทเพลงจะมีจำนวนของรูปแบบไม่เหมือนกัน จะขึ้นอยู่กับความยาวของบทเพลงหรือทำนองการขับในแต่ละครั้ง รูปแบบท่วงทำนอง (Melodic contour) พบ 3 รูปแบบ คือ ทำนองต่อเนื่องเชื่อมโยง (Conjunct) ทำนองขึ้น ๆ ลง ๆ (Undulating) และทำนองไม่ต่อเนื่องขึ้นลงหรือตม้ตาม (Terrace) ทิศทางการดำเนินทำนองขับถ้อย พบ 3 ลักษณะ คือ การเคลื่อนที่แบบเรียงเสียงสลับขึ้นลง การเคลื่อนที่แบบกระโดดข้ามเสียงและการเคลื่อนที่แบบซ้ำเสียงเดิม

หน้าที่ทางสังคมของขับถ้อยมีไว้เพื่อความบันเทิง และใช้กล่อมเกลาร่าเริงผู้ฟัง รูปแบบของการขับบทขับ คลอจนการสืบทอด ยังคงยึดถือเป็นแบบเก่าที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในสิบสองปีนา และมีการส่งเสริม เผยแพร่ เพื่อให้ขับถ้อยอยู่กับสังคมของชาวไทลื้อสืบไป

The purpose of this research was to study music traits, social functions, and change of Khap-Lue of Thai Lue tribe in Chiang Kham and Chiang Muan Districts, Phayao Province.

The major finding were: Khap-Lue was a kind of vocal music art combining poem and music together. The singer was called Chang-Khap and the pi (single reed wind instrument) player was called Chang-pi. The performance began with paying homage (fai-khru), then introduction performed by pi and vocal enters the introduction part. The vocalist sung in Lue-text telling story accompanied by pi, the vocalist some time pausing, but the musician blew the pi simultaneously from beginning through the end of the piece.

The pi's tuning system is 9 pitches unequidistant, and the tune to be played consisted of 5 tones scale beginning with D. The intervals between note were 276, 219, 125 and 200 cent.

The song text in poem displayed unequal amount of words in each stanza, and mostly rhyme between the last word of each stanza and any word of the next one, even with no rhyme. The poem not required no tone mark.

The melody was progressive type, monophonic texture, 3 parts form (introduction-body-coda), pentatonic mode, 820 cent in range, unequal rhythmic pattern. The melodic contour presented in three type, conjunct, undulating and terrace. The vocal melodic contour was in three direction, undulating, disjunctive and terrace.

For the social function of Khap-Lue it was used for entertainment and teaching. Style of performance was transmitted from ancestor of Sibsong-panna and still going on to the young generation